

JUBILEUM

JUBILEUM MICHAELY ŽIDLICKÉ

Členka redakční rady *Právnicka*, brněnská rodačka doc. JUDr. Michaela Židlická, Dr., oslaví 18. srpna pěkné narozeniny, při nichž se hodí bilancovat dosavadní životní dráhu a dosažené výsledky, jakož i vážít plány do budoucna a promýšlet další dílo.

Jakkoli *Michaela Židlická* nabyla širší veřejnou známost hlavně díky svému desetiletému spojení s naším Ústavním soudem, podstatné pro její vědecký profil je její trvalé sepětí s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, kde absolvovala juristická studia v roce 1975, kde také v roce 1981 úspěšně složila rigorózum a kam se po patnáctiletém působení v podnikové sféře vrátila, nastoupivši tam na učitelské místo. V průběhu let 1992 až 1995 absolvovala doktorské studium na Právnické fakultě Univerzity Komenského, habilitovala se na Trnavské univerzitě v Trnavě a od roku 2002 působí na brněnské právnické fakultě jako docentka římského práva. V desetiletí 2004–2014 však musela své pedagogické i vědecké aktivity omezit, neboť *Židlickou*, poté co obdržela v řízení před Senátem významnou podporu 52 senátorů z 66 přítomných, prezident republiky jmenoval 16. června 2004 soudkyní Ústavního soudu. Není náhodou, že *Židlická* v prostředku svého angažmá na Ústavním soudě napsala do *Pocty Stanislavu Balíkovi o Ulpianovi a jeho výroku* justifikujícím fakt právního dualismu, že slavný římský právník „*zformuloval větu, která postavila most ze starověku k dnešním dnům, most, který pomohl najít novověkou institucionální podobu lidského společenství, které se říká právní stát.*“

Svoji publikační činnost jubilantka na samých počátcích zaměřila na významnou osobnost české romanistiky a eminentního představitele brněnské římskoprávní školy *Jana Vážného*. Jako své první literární výstupy na romanistickém poli zpracovala společně s *Renatou Veselou* krátké *Zamyšlení nad dílem prof. JUDr. Jana Vážného* a společně s *Karlem Schellem Bibliografii prof. JUDr. Jana Vážného* pro konferenci tematicky zaměřenou na odkaz římského práva právu současnému (1992); krátce na to se pak spoluautorsky podílela na samostatně vydaném *Vážného* životopisu (1993). Brněnské romanistické škole věnovala *Židlická* na počátku 90. let i některé další studie. Významně se také podílela na prvním svazku učebnice *Právních dějin* věnovaném starověku; učebnice zaznamenala trojí vydání (1993, 1998, 2007). Ocenění odborných kvalit *Michaely Židlické* zcela jistě představuje skutečnost, že ji impozantní osobnost slovenské a evropské romanistiky *Peter Blaho* přizval k tvorbě *Základů římského práva* (1997), kde jubilantka zpracovala kapitoly věnované právům osobním a právu rodinnému a dědic-
kému.

Pro jubilantčinu vědeckou práci je typické i to, že si tvorbu větších prací organizuje mapováním dílčích témat přípravými studiemi uveřejňovanými časopisecky nebo zpracoványými jako referáty na romanistických konferencích v zahraničí i tuzemsku. Pokud jde její o *stricto sensu* vědecká a rozsáhlejší díla, zaujala *Židlická* hned prvním z nich: *Negotiorum gestio* (1998). Kniha byla kladně přijata v romanistické obci – dokladem je příznivá *Skřejpková* recenze v 35. sešitu *Právněhistorických studií* – ale právě proto, že ve zdejší literatuře chyběla monografie o nepřikázaném jednatelství, zaujala i nejednoho civilistu. Autorka se ostatně neomezila jen na samotné právo starých Římanů a vtiskla své práci docela aktuální rozměr. Nelze pominout myšlenku rezonující nejen tímto spisem, ale celým jubilantčíným dílem, že „*studium historického základu institucí má svůj nezastupitelný smysl*“, protože s potížemi, které měli Římané a byli nuceni je řešit, se často trápíme i my. Také druhá monografie

Michaely Židlické, nazvaná *Kauce při hrozící škodě v římském právu – Cautio damni infecti* (2000), vykazuje řadu pozoruhodných rysů. Rovněž v tomto případě si autorka uložila prozkoumat historický původ a vývoj a právně dogmatickou podstatu institutu, který v literatuře nevyvolával soustředěnou pozornost. A že se jí to podařilo znamenitě, dokládá mimo jiné i recenze tohoto díla, kterou přinesl náš časopis (CXL, 2001, s. 516). Zatím posledním větším spisem je kniha *Dějiny soukromého práva: římské právo soukromé a jeho vliv na vývoj evropského právního myšlení* (2010). Jakkoli dosavadní jubilentčina práce dokládá její podnětný vklad do zdejších romanistických studií, zdá se, že na její *opus magnum* ještě čekáme. V každém případě však již stávající dílo dokládá, že se *Židlická* nedívá na římské právo jako na juristický petrefakt, ale uvědomuje si a zdůrazňuje jeho soudobý rozměr a aktuální přínos právu a právnímu myšlení. To konec konců stvrzuje i její podíl na komentáři k občanskému zákoníku, kde pro nakladatelství Wolters Kluwer zpracovala výklad institutů, jimiž se dříve z romanistického pohledu zabývala. A potvrzují to i její romanistické spisy, kde, například v práci o kauce při hrozící škodě, zdůrazňuje nadčasovou myšlenku, že smyslem práva „*není prosazování zákonů za každou cenu, ale především hledání cesty k spravedlivému narovnání poměrů, cesty k homeostázi, rovnováze.*“

A to je myšlenka, kterou měla *Michaela Židlická* příležitost prosazovat jako soudkyně našeho Ústavního soudu i v praxi. Studujeme-li nálezy a usnesení Ústavního soudu, na nichž se jubilantka podílela, potvrzují se mediální hodnocení, jež zaznívala v době, kdy se jubilantka s Ústavním soudem loučila – že v rozhodovací činnosti kladla důraz na ochranu autonomie vůle, ale neztrácela ze zřetele ani sociální dimenzi. V právní větě nálezu sp. zn. IV. ÚS 1241/12 vyhlášeného za předsednictví *Michaely Židlické* čteme slova: „*Spravedlnost musí být v procesu, kterým soud interpretuje a aplikuje právo, vždy přítomna jako hodnotový činitel, neboť nad každým utvářením soudního rozhodnutí klene se dvojí imperativ: rozhodnutí musí být nejen zákonné, ale především spravedlivé. Úkolem soudu je rozpoznat skrze zákon spravedlnost.*“ I tím promlouvá římské právo k dnešku.

Redakce *Právnicka* se připojuje ke gratulantům: *Felix natalis dies sit tibi.*